

İmran Babayev, dos. Kövsər Tarverdiyeva, dos. İsmayıl Şıxlı, dos. Əhəd Hüseynov, dos. Kamal Qəhrəmanov, baş müəllim Əkbər Tağıyev və dos. İsrail Mustafayev kimi klassik müəllim kimi iftixarla yad edilən şəxsiyyətlərin işlədiyi kafedradan qidalanmışlar.

Kafedranın elmdə və təhsildə uğurları son illərdə daha geniş miqyasda təqdir olunduğu üçün qürur doğurur. Belə ki, prof. Elman Quliyevin, prof. Təyyar Cavadovun, baş müəllim, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Yaşar Rzayevin "İlin alimi" və "İlin müəllimi" müsabiqəsinin qalibi olmaları, kafedranın alimlərinin ölkənin müxtəlif dissertasiya şuralarındakı fəaliyyətləri, 2011-ci ilin dekabrında dosent Ramin Əhmədovun, Yaqub Babayevin doktorluq dissertasiyasını uğurla müdafiə etmələri, baş müəllim Yaşar Rzayevin doktorluq dissertasiyasının müzakirə edilərək müdafiəyə təqdim etmiş, gənc müəllimlərdən Yeganə Qasımovaya və Mələhət Babayevanın dissertasiyalarını Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun nəzdindəki D.01.131 Dissertasiya Şurasına təqdim etmələri, professor Mahmud Allahmanlının dəyərli monoqrafik tədqiqatları, dos. Nəcəf Nəcəfovun və dos. Təranə Rəhimlinin dərş vəsaitləri və proqramları, əməkdaşlarımızın rəsmi opponent kimi çıxışları və sayagəlməz konseptual yazıları kafedranın nə kimi potensiala malik olduğundan soraq verir.

Kafedra əmindir ki, prof. Himalay Qasımov, prof. Pəşə Əfəndiyev, prof. Elman Quliyev, prof. Təyyar Cavadov, prof. Mahmud Allahmanlı, dosent Ramin Əhmədov, dosent Yaqub Babayev, dosent Nəcəf Nəcəfov, dosent Təranə Rəhimli, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, baş

müəllim Yaşar Rzayev, baş müəllim, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Təranə Əzimova, baş müəllim Yeganə Qasımovaya və müəllim Mələhət Babayeva Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti ilə bir vaxtda boy göstərən, hər zaman böyük ədəbiyyatşünas və pedaqoqlara qucaq açan "Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi kafedrası"nın keçdiyi tarixi yolla iftixar etməklə onun ənənələrinə sadiq qalacaqlar. Abdulla Şaiqin, Əli Nazimin, Bəkir Çobanzadənin, Cəfər Xəndanın, Mikayıl Fəxrilinin, Feyzulla Qasımlıbənin, Məmməd Məmmədovun, Abbas Hacıyevin, Mustafa Mustafayevin ruhunun dolaşdığı kafedrada bu gün yaşarlı ənənələrin davam və inkişaf etdirilməsi, elmi-pedaqoji axtarışlar prosesində əzm və iradə ortaya qoyulması ən məsul vəzifələrdəndir və sözsüz ki, Universitetimizdə yaradılmış işgüzarlıq və tələbkərlilik şəraiti kafedramızın yeni-yeni nailiyyətlər qazanmasına öz bəhrəsini verəcəkdir.

Rəyçi: prof. E. Quliyev

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Azərbaycan təhsili yeni inkişaf mərhələsində. Bakı: Çapaşoğlu, 2009
2. Mərdanov M. Azərbaycan təhsil tarixi. 2-ci cild Bakı: Təhsil, 2011
3. Azərbaycanda xalq maariflərinin sürətli inkişafı. Bakı. Maarif, 1978
4. Cəbrayilov M. İlk pedaqoji ali təhsil ocağı. // Azərbaycan məktəbi, 2012, №1
5. Əfəndiyev P. 63 il institut divarları arxasında. Bakı, 2009

UNİVERSİTETİN ZƏKA MƏNBƏYİ

Azər Hüseynov
ADPU-nun kitabxana müdiri,
əməkdar mədəniyyət işçisi

Müasir cəmiyyətdə kitabxana elmin, mədəniyyətin inkişafında, informasiya təminatında, təhsil və tərbiyənin yüksəldilməsində mühüm sosial-institut əhəmiyyətinə malikdir. Kitabxana görkəmli alimlər, elm adamları, yaradıcı ziyalıların fəaliyyəti ilə ən sıx bağlı olan elm ocağıdır. Respublikamızdakı kitabxana şəbəkələri içərisində ADPU-nun kitabxanasının öz yeri vardır.

Kitabxana təşkil olunduğu ilk dövrdən başlayaraq, doğma dildə təhsil alan tələbələrin ehtiyacını ödəmək məqsədini güdmüşdür. İlk illərdə tədris vəsaitləri, o cümlədən ana dilində dərsliklər çatışmırdı. İnstitut əməkdaşları və müəllimləri kitabxananın vəziyyətini başa düşür, çox zaman özlərində olan elmi-pedaqoji ədəbiyyatı və hətta öz mühazirə mətnlərinin surətini tələbələrin istifadəsi üçün buraya təhvil verirdilər. İnstitutda dərs deyən müəllimlərdən Fətulla Rzabəyli, Həbib Mahmudbəyov, Rəhim Cəfərov, Abdulla Şaiq və onlarla başqalarının səyi nəticəsində bu sahədəki çətinliklərin tezliklə aradan qaldırılması üçün tədbirlər görüldü. Çətinlik bir də onda idi ki, institut fəaliyyətə başlayanda kitabxanayı yox yerdən yaratmaq, təşkil etmək lazım gəlirdi. Pedaqoji institutun ilk üç fakültəsi (fizika-riyaziyyat, təbiət-kimya, ədəbiyyat) üçün də lazımi ədəbiyyat çatışmırdı. Rus dilində olan dərsliklərdən də istifadə səmərə vermirdi. Qısa müddətdə bir sıra vacib işlər başa çatdırıldı. Əgər ilk illər institutun kitabxanasında ana dilində 50, rus və başqa dillərdə 73 kitab

var idisə, bir neçə ildən sonra Moskvadan və başqa şəhərlərdən alınan ədəbiyyatların hesabına kitabxananın fondu xeyli artdı.

Ötən əsrin 30-cu illərindən başlayaraq institutun müəllimləri də dərsliklər yazmağa başladılar. 1936-1946-cı illərdə müəllimlər tərəfindən müxtəlif mövzularda 55 adda dərslik və dərs vəsaiti hazırlandı. Artıq institutun kitabxanasında Azərbaycan, rus və başqa dillərdə 10.000-dən artıq kitab, jurnal, qəzet və digər ədəbiyyat var idi. Kitabların azlığına baxmayaraq müharibə illərində kitabxana işçiləri hospitaldakı yaralıları üçün sayyar kitab sərgiləri təşkil edir və bu kitabları hamiliyə götürdülər hərbi hissələrə yollayırdılar.

Müvəqqəti fasilədən sonra 1943-cü ildən ADPI yenidən bərpa edildi (müharibənin ilk illərində institut hospitala çevrilmişdi) və özünün yeni mərhələsinə qədəm qoydu. İnstitutda vəziyyət yaxşılaşdıqca həm kitabxananın fondu, həm də oxucuların sayı artdı. Artıq 1949-1950-ci tədris ilində kitabxana fondu 64.968 nüsxə, oxucuların sayı isə 2.300 nəfər idi. 1959-cu ildə Qiyabi Pedaqoji İnstitut bütövlükdə API ilə birləşdiyi üçün hər iki institutun kitabxanası da birləşdirildi. 1959-cu ildən kitabxananın fondu 278. 117 nüsxə, oxucuların sayı isə 3.500 nəfər oldu. Həmin il yeni istifadəyə verilmiş 4 mərtəbəli tədris binasında geniş və işıqlı oxu zalı da oxucuların ixtiyarına verilmədi.

İnstitutun strukturunda edilmiş vaxtaşırı dəyişikliklər kitabxana fonduna da öz təsirini göstərirdi. İnstitutun yeni yaradılan filiallarına (Naxçıvan, Xankəndi

di) və digər institutların kitabxanalarına 10 minlərlə ədəbiyyat vermişdir ki, bu da fondun azalmasına səbəb olmuşdur.

Bütün bunlara baxmayaraq, kitabxana inkişaf etməkdə idi. O, günü-gündən zənginləşir, hətta başqa ölkələrlə kitab mübadiləsi aparır. 70-ci illərdə kitabxananın fondu müqayisəedilməz dərəcədə genişləndi. Bu illərdə kitabxana digər respublikalarla və SSRİ – nin 10 ən böyük şəhərinin pedaqoji universitetlərinin kitabxanaları ilə əlaqə saxlayır, kitab mübadiləsi aparır. Moskva, Leninqrad, Kiyev və onlarla böyük şəhərlərdən poçt vasitəsilə ədəbiyyatlar alınırdı. Kitabxana hətta Bolqarıstanın Sofiya şəhərinin universitet kitabxanası ilə də kitab mübadiləsi edir, Azərbaycan dilçiliyinə aid institut nəşrlərini onlara göndərirdi.

1972-ci ilin əvvəlində ADPI-nin 50 illiyi geniş qeyd edildi. Bu 50 ildə kitabxana müqayisəedilməz dərəcədə genişləndi. Artıq kitabxananın 618.000-ə yaxın kitab fondu, 15.000 oxucusu və 30-a yaxın işçisi vardı. Kitabxana Azərbaycan, rus və xarici dillərdə 43 adda qəzet və 300 adda elmi jurnalların abunəçisi idi.

1972-ci ildə kitabxananın fondu 650.000 nüsxə, 1975-ci ildə 762.000 nüsxəyə yaxın, 1979-cu ildə 799.000 nüsxə, 1982-ci ildə 842.000 nüsxəyə çatdı.

Bu illərdə kitabxanaya ildə orta hesabla 40-50 min nüsxə ədəbiyyat daxil olurdu.

Ötən əsrin 80-ci illərində institutda tədrisə daha yaxından kömək etmək məqsədilə kafedralarda kiçikhəcmli kitabxanalar yaradıldı. Ayda bir dəfə "Yeni ədəbiyyatın bülleteni"ni məkində çap olunub, kafedralara göndərilirdi.

Kitabxanaya daxil olmuş "Yeni ədəbiyyat"ın xülasəsi həm kitabxananın öz işçiləri arasında aparılır, həm də institutun radio qovşağında professor-

müəllim, aspirant və tələbə heyətinə çatdırılırdı.

Son onilliklərdə siyasi, maddi və mədəni yüksəliş oxuculara xidmətdə kitabxanamızın qarşısında mühim vəzifələr qoymuşdur.

Ulu öndərimiz, görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev cənablarının qeyd etdiyi kimi, "Kitabxana xalq, millət üçün, cəmiyyət üçün müqəddəs bir yer, zəka mənbəyidir". Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 12 yanvar 2004-cü il tarixli sərəncamına müvafiq olaraq, bütün təhsil müəssisələri kimi bizim kitabxanada da latın qrafikalı ədəbiyyatların zənginləşdirilməsi istiqamətində məqsədyönlü işlər aparılmışdır. Klassik və müasir yazıçıların əsərlərindən ibarət olan ədəbi-bədii əsərlər, onların nəfis şəkildə nəşri kitabxanamızın ehtiyatlarının əsasən ödənilməsinə müsbət təsir göstərdi. Heydər Əliyev Fondunun yaxından köməyi ilə ayrı-ayrı fənlər üzrə 140 adda 1.4 milyon tirajla hazırlanıb məktəblərə göndərilmiş tədris-əyani vasaitlərdən səmərəli istifadə etmək bizim oxucuların da payına düşmüşdür.

Müasir dövrdə heç bir alim kitabdan istifadə etmədən inkişaf edə bilməz. Elmin, texnikanın hər bir sahəsində informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının vüsət aldığı bir zamanda ölkəmizdə fəaliyyət göstərən kitabxanalar da bu inkişafı ayaqlayır, inkişaf edir.

"2008/2012- ci illərdə Azərbaycan Respublikasının təhsil sisteminin informasiyalaşdırılması üzrə Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı (10 iyun 2008-ci il), yəni də Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycanda kitabxanaların fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması haqqında" (20 aprel 2007-ci il) və "Azərbaycan Respublika-

sında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramının təsdiqi barədə" (6 oktyabr 2008-ci il) Sərəncamlarına müvafiq olaraq yaxın zamanda kitabxanamızda bütün kitabxana – bibliografiya işləri informasiya daşıyıcılarına köçürülməsi, elektron-kitabxana yaradılması, oxucuların internet çıxışı da təmin ediləcəkdir. Kitabxanamız müasir kitabxanalar səviyyəsinə qaldırılaraq, oxucuların kitabxanamızda olan elmi-mədəni sərvətlərdən hərtərəfli istifadəsi üçün də şərait yaxşılaşdırılacaqdır.

Hazırda kitabxanada yeni çap olunmuş dərslik və dərs vasaitlərinin 500 ədəd diski var və yaxın gələcəkdə bunun sayı artacaq və elektron kitabxana yaradıldıqdan sonra oxucular istədikləri vaxt onlardan istifadə edə biləcəklər.

Pedagoji fikrin əsas mərkəzlərindən biri olan ADPU - da kitabxana da univer-

sitetlə çiyin-çiyinə addımlayaraq maddi-tədris bazasını möhkəmləndirir.

ADPU-nun 90 illiyi ilə əlaqədar olaraq kitabxananın əməkdaşları Qasımov və Səkinə, Həmidova Vüsalə, Yusifova Gülnarə, Rzazadə Zülfiyyə, Qasımov Türkan universitet müəllimlərinin əsərlərinin 3 cildlik bibliografik göstəricinin 1-ci cildini (1921-1971) hazırlayıb nəşr etdirmişlər. Gələcəkdə bu iş davam etdiriləcəkdir.

İşə başladığı illərdə kitabxananın 40-50 oxucusu, 130-a yaxın ədəbiyyatı var idisə, hazırda onun 11000 – dək oxucusu, 705699-dan çox fondu vardır. Əsas fondu kitablar təşkil edir ki, hazırda bu 673610 nüsxədir və bu ədəbiyyat əsasən Azərbaycan, rus, Qərbi Avropa, Yaxın Şərq ölkələri xalqlarının dilindədir. Bununla yanaşı kitabxanada 1014 nüsxə dissertasiya, 16500-dək avtorferat, 700-dək əski əlifbada nadir kitablar və digər fondlar da var.

Son beş ildə kitabxananın inkişafı aşağıdakı kimi olmuşdur.

İllər	Fondun sayı	Oxucuların sayı
2007	679.959	9.663
2008	682.725	10.224
2009	686.907	9.794
2010	676.961	10.360
2011	673.610	10.400

ADPU-nun rektorluğu kitabxanaya daim qayğı göstərir. Son illər kitabxanada əsaslı təmir işləri davam edir, kitabxana kompüterlə və yeni avadanlıqla təchiz olunur. İndi kitabxananın 1360 kv.m sahəsi var. Burada 3 ixtisaslaşmış xidmət şöbə və bölməsi (dəqiq elmlər, humanitar elmlər üzrə və coğrafiya fakültəsi üzrə) və 5 oxu zalı vardır. Bu oxu zalından eyni vaxtda 225 oxucu istifadə edə

bilir. Oxucular abonement və oxu zalından əlavə bibliografiya şöbəsinin və KAA-nın xidmətlərindən istifadə etmək imkanına malikdirlər. Ayda bir dəfə təşkil olunan informasiya günlərində oxucular "Yeni ədəbiyyat" ı tanış ola bilər. Mübadilə fondu universitetin nəşrlərini digər kitabxanalar arasında geniş yaymaq imkanına malikdir. 1998-ci ildə yaradılmış elmi-metodika şöbəsi hər hansı bir işin

elmi cəhətdən əsaslı qurulmasına çalışır və kitabxanaya aid olan hər bir sorğunun cavablandırılmasına, işlə bağlı problemlərin vaxtında həll olunmasına çalışır.

Kitabxanada 8 şöbə və 13 bölmə fəaliyyət göstərir, 74 nəfər işçi çalışır.

Universitetin elmi kitabxanası professor-müəllim və tələbə kontingentinə daha yaxşı xidmət etmək üçün öz səylərini daha da artıraraq universitetin qarşısında duran məsələlərin həllində öz üzərinə düşən vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün əməli fəaliyyətini bundan sonra da davam etdirmək əzmindədir.

Aydındır ki, kitabxanada iş elə qurulmalıdır ki, kitabxanaya gələn oxucu oradan təəssüf hissi ilə, narazı halda çıxmasın. Özünə lazım olan ədəbiyyatı və yaxud məlumatı ala bilsin. Oxucunu razı salmaq üçün ilk növbədə, onlara lazımı məlumatlar verilməlidir.

Kitabxana digər böyük bir vəzifəni də yerinə yetirir. O, kitabların qorunması, onlarla rəftar qaydalarının öyrədilməsi, maarifləndirmə işinin genişləndirilməsi sahəsində də ardıcıl iş aparır. Kitabxana hər bir ali məktəbin elmi simasıdır. Onun zənginləşdirilməsi, operativliyi oxucuların mütləq mədəniyyətinin yüksəldilməsinə kömək edir. Bu sahədə alimlərimizin müxtəlif nəşriyyatlarda işıq üzü görən kitablarının onlar tərəfindən kitabxanaya verilməsi də az əhəmiyyət kəsb etmir. ADPU-nun 90 illiyi ərəfəsində görülən çox mühüm tədbirlər sırasında kitab fondunun zənginləşdirilməsi də nəzərə alınmışdır.

Unutmaq lazım deyil ki, cəmiyyətin kitabxanalara ehtiyacı böyükdür. Ona görə də kitabxanalar onu yaradan cəmiyyətin mənafehinə, inkişaf və tərəqqisinə, cəmiyyət üzvlərinin təhsilinə, tərbiyəsinə və yüksəlməsinə nümünəvi xidmət göstərməlidir.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Azərbaycan təhsil siyasəti (1998-2005), II hissə, Bakı, Təhsil, 2005.
2. Mərdanov.M. Azərbaycanın təhsil tarixi, 2-ci hissə, Bakı, 2011.
3. Xələfov.A. Kitabxanaşünaslığa giriş, Bakı, 2001.
4. Cəbrayilov.M. İlk ali pedaqoji təhsil ocağı, // Azərbaycan məktəbi, 2012, №1

A.Гуссейнов

История интеллектуальной базы университета

Резюме

В статье речь идет о библиотеке, которая способствует формированию научно-культурного уровня студентов университета. Ежегодное пополнение библиотеки новыми книгами создает благоприятную атмосферу среди читателей. В XX веке библиотечное дело прошло длинный путь развития в области информатики.

A.Husseyinov

Intellectual Source of the University Summary

In this article it is spoken about the great role of libraries on the development of science and culture. It is noted that libraries turned basic factors on sharing information in the society, formulating core virtues, enhancing scientific, cultural and intellectual levels of the people. The library also maintains on preserving different books and manuscripts.

Qabaqcıl məktəblərimiz

ÜMİDLƏR DOĞRULUR

Məhəbbət Vəliyeva

Akademik Zərifə Əliyeva adına liseyin direktoru, əməkdar müəllim

Ölkəmizin müstəqillik qazandığı dövrdən iyirmi ildən artıq bir müddət keçir. Tarix baxımından bu müddət qısa bir zaman olsa da bu gün arxaya dönüb keçdiyimiz yola nəzər saldıqda yaşanan hər anın, hər günün, hər ilin nə qədər önəm daşdığı aydın görünür. Bu dövr — XX əsrin sonu və XXI əsrin ötən on ili tarix və Azərbaycan üçün sürətli inkişaf dövrü kimi səciyyələnilir. Məhz təhsil də bu dövrdə dövlətin əsas prioritet sahələrindən birinə çevrilmişdir. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin sözləri əsas istiqamətverici göstəriş olmuşdur: "İqtisadiyyatda, mədəniyyətdə, elmdə — həyatın bütün sahələrində əldə olunmuş nailiyyətlərin başında duran, onun əsasını təşkil edən, kökü olan məktəbdir, təhsildir, müəllimdir". Bu kursu qətiyyətlə davam etdirən ölkə Prezidenti İlham Əliyev Azərbaycan təhsilinin inkişafında daha uğurlu nəticələrin əldə olunmasına diqqət və qayğı göstərir.

Ölkəmizin təhsil sistemində gedən inkişaf prosesi təkcə müasir standartlara cavab verən məktəblərin təmiri və tikintisi, maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi, kadr potensialının keyfiyyət göstəricilərinin artırılması, İKT-nin məzmununda geniş və məqsədyönlü istifadəsi, yalnız yeni kurikulumun tətbiqi baxımından deyil, eyni zamanda, yeni strukturlu təhsil müəssisələrinin yaradılması baxımından da səciyyəvidir. "Təhsil haqqında" Qanunda yazıldığı kimi, ümumtəhsil məktəblərinin fəaliyyəti ilə yanaşı, ibtidai,

orta və tam orta təhsil pillələri üzrə ayrı-ayrılıqda fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrinin açılması, həmçinin X-XI siniflərdə təhsilin təmayüllər üzrə təşkili müasir dövrün ən önəmli məsələlərindən biridir. Dünya ölkələri bu baxımdan geniş təcrübəyə malikdirlər. Bu da təsadüfi deyildir ki, müasir dövrdə Azərbaycan təhsili öz milli-mənəvi dəyərlərinə və məktəbşünaslıq baxımından çoxillik təcrübəsinə əsaslanan, bununla yanaşı dünya təhsilində uğurla inteqrasiya edən bir təkamül dövrünü yaşayır. Belə bir zamanda keyfiyyəti təmin edən əlverişli təhsil mühitinin yaradılmasında təhsil pillələrinin məhz ayrı-ayrılıqda fəaliyyətinin daha böyük səmərə verəcəyi də ümid verir.

Ölkə üzrə dörd il əvvəl ibtidai təhsil pilləsində başlanmış və uğurla yekunlaşan, yeni tədris ilindən beşinci siniflərdə tətbiqinə başlanacaq kurikulumun məqsədi və vəzifəsi təhsilin vahid standartlar əsasında təşkilinin təmin olunmasıdır. Kurikulumda nəzərdə tutulan standartların tələblərindən biri də budur ki, vahid dövlət standartları əsasında təhsil alan şagirdin növbəti təhsil pilləsini başqa müəssisədə uğurla davam etdirməsi üçün şərait yaradılmalıdır.

Sevindirici haldır ki, belə məktəblərdən biri də Akademik Zərifə Əliyeva adına liseydir.

Liseyimiz 28 aprel 2008-ci ildə görkəmli oftalmoloq alim, akademik Zərifə Əliyevanın anadan olmasının 85 illik yubileyi günü açılmışdır. Açılışda Azər-